

Barglar nega sarg'ayadi?

Muhabbat O'rinboy qizi

Topishmoqning javobini toping. U haqida nimalar bilasiz?

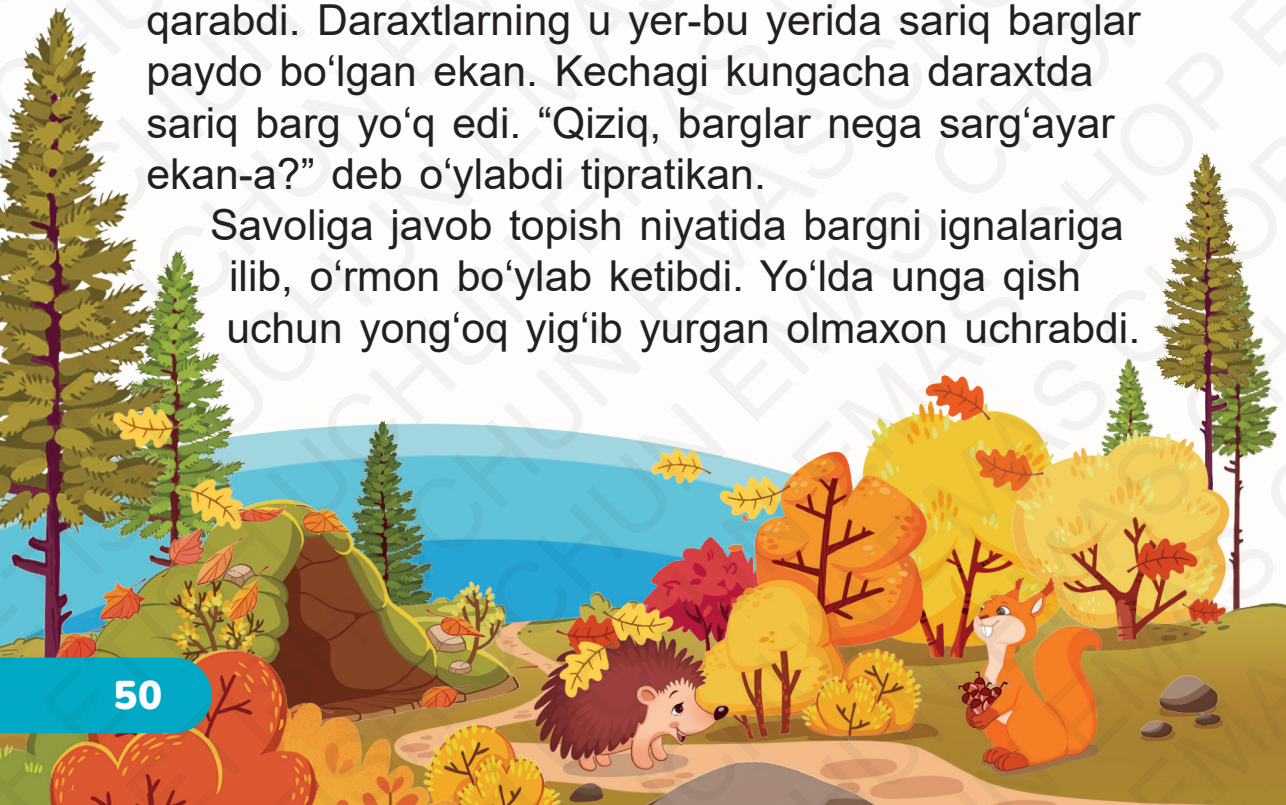

O'qing.

Kuz kunlarining birida tipratikan odatdagidek ertalab inidan chiqibdi. Shu payt ustiga bir dona barg tushibdi. Tipratikan olib qarasa, bargning rangi sap-sariq ekan. U boshini ko'tarib daraxtlarga qarabdi. Daraxtlarning u yer-bu yerida sariq barglar paydo bo'lgan ekan. Kechagi kungacha daraxtda sariq barg yo'q edi. "Qiziq, barglar nega sarg'ayar ekan-a?" deb o'ylabdi tipratikan.

Savoliga javob topish niyatida bargni ignalariga ilib, o'rmon bo'ylab ketibdi. Yo'lda unga qish uchun yong'oq yig'ib yurgan olmaxon uchrabdi.

– Olmaxon, sen bilmaysanmi, kuzda barglar nega sargʻayadi? – soʻrabdi tipratikan.

– Kuzda ular kasal boʻladi, shuning uchun sargʻayadi, – debdi olmaxon.

– Nega kasal boʻladi? Qara, u kasalga oʻxshamaydi, – debdi tipratikan.

– Nega kasal boʻlmasin? Sovuqda barglar tugulmen ham kasal boʻlib qolaman, oʻshanda mening ham rangim sargʻayib ketadi, – debdi olmaxon.

Olmaxonning javobi tipratikanga yoqmabdi. U yoʻlida davom etib, soʻqmoqda tulkini uchratibdi.

– Tulkivoy, sen bilmaysanmi, nega kuzda barglar sargʻayadi? – soʻrabdi tipratikan.

– Bilaman, kuzda menga ov qilish oson boʻlishi uchun. Mening rangim ustingdagi bargning rangiga oʻxshaydi. Shunga bekinishim oson boʻladi, – debdi tulki. Tipratikan biroz oʻylanib qolibdi, lekin bu javob ham unga yoqmabdi.

– Barglar sen uchun sargʻayadi, deb oʻylamayman, – debdi tipratikan va yoʻlida davom etibdi. Yurib-yurib katta bir daraxt tagiga yetgani-da yuqoridan:

– Kirpivoy, yoʻl boʻlsin, – degan ovoz eshitilibdi.

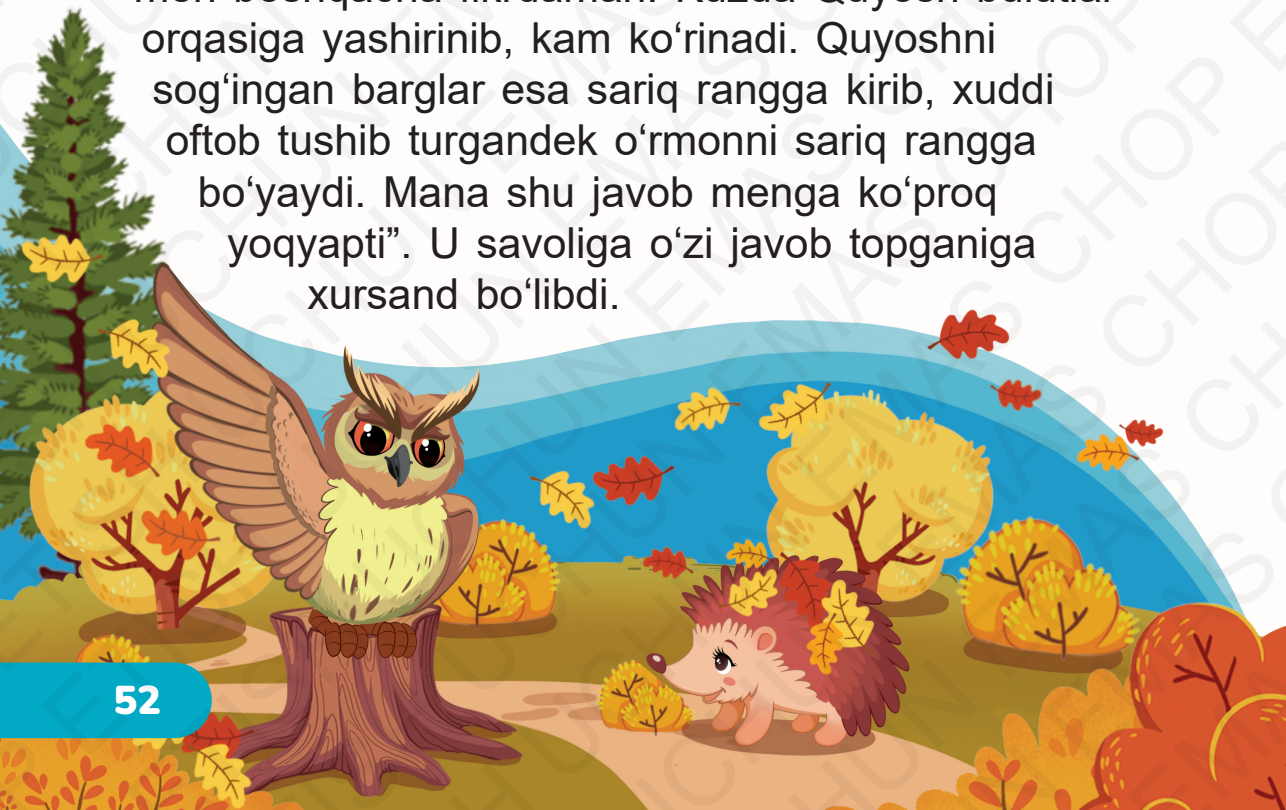

Tipratikan boshini ko'tarib qarasa, ukki o'tirgan ekan. Tipratikan unga qarab, shunday debdi:

– Ukkivoy, kuzda barglar nega sarg'ayadi?

– Men hamma narsani bilaman, – debdi ukki. – Ustingdagi barg ko'rinishidan oddiy bo'lsa ham, juda murakkab*, u go'yo bizning o'rmonga o'xshaydi. Bargning sirtida son-sanoqsiz mayda inlar bor. U inlarda pigmentlar deb ataluvchi mavjudotlar yashaydi. Ularning ayrimlari yashil, ayrimlari esa sariq rangda. Yozda yashil, kuzda esa sariq pigmentlar inidan chiqadi. Shunda bargning rangi goh yashil, goh sariq bo'lib ko'rinadi, – debdi ukki va aqli javobidan mamnun* bo'lib, kerishib qo'yibdi.

Tipratikan uning oldidan ketar ekan, o'ylabdi: “Ukkining javobi to'g'riligiga shubham yo'q, lekin men boshqacha fikrdaman. Kuzda Quyosh bulutlar orqasiga yashirinib, kam ko'rinadi. Quyoshni sog'ingan barglar esa sariq rangga kirib, xuddi oftob tushib turgandek o'rmonni sariq rangga bo'yaydi. Mana shu javob menga ko'proq yoqyapti”. U savoliga o'zi javob topganiga xursand bo'libdi.

murakkab – ko‘p tarkibli, qiyin
mamnun – xursand, ko‘ngli to‘lgan

1. Tipratikanning ustiga nima tushdi?
2. U olmaxondan nima so‘radi?
3. Tulki unga nima deb javob berdi?
4. Nega olmaxon va tulkining javoblari tipratikanga yoqmad?
5. Ukki tipratikanga nima dedi?
6. Tipratikan nega xursand bo‘ldi?

Odatda, tipratikanlar o‘rmonlarda va bog‘larda uchraydi.

Tipratikanlar hasharotxo‘rlar sinfiga mansub. Ular tunda ov qiladi. Hasharotlar, mayda jonivorlar, mevalar, rezavorlar va qo‘ziqorinlar bilan oziqlanadi. Kuzda ular yog‘ to‘plab, qishki uyquga ketadi.

Tipratikanlarga ozor bermang!
 Ular **Qizil kitobga** kiritilgan!

3

Ertakni gapirib berishga tayyorlaning.

